

Vapen #jouw keuze

Voor bijna elke longarts geldt dat de ziekten waarmee het overgrote deel van de patiënten op de poli verschijnt, veroorzaakt worden door roken. De strijd tegen tabak wordt al tientallen jaren gevoerd door patiënten, artsen en iedere weldenkende persoon. Het aantal rokers is gestaag gedaald, vooral onder jongeren, wat de opkomst van de rookvrije generatie teweegbracht.

Het is echter zeer teleurstellend dat de e-sigaret (of Vape) snel terrein heeft gewonnen, waardoor de rookvrije generatie nu door onze vingers glipt. De tabaksindustrie heeft met sublieme marketingstrategieën, waarbij design, smaak en kleur werden ingezet, het product onweerstaanbaar gemaakt voor jongeren. Ook helpen namen als e-juice en de vape laten glitters met discolampjes bij het inhaleren. Een leger aan influencers heeft de klus afgemaakt: er is in korte tijd een nieuwe generatie nicotineverslaafden ontstaan.

Volgens onderzoek van het Trimbos Instituut heeft het afgelopen jaar één op de vijf jongeren gevaped. Uit onze eigen enquêtes blijkt dat dit per school en per klas varieert, met tot wel 80% van de leerlingen op sommige scholen. Hoewel de e-sigaret verboden is onder de 18, is deze nog steeds gemakkelijk verkrijgbaar voor kinderen en nog makkelijker om ze de school binnen te smokkelen en stiekem met vrienden op de toiletten te vaperen. Twee derde van de jongeren die vaperen, gaat ook roken en worden zogenaamde dual users. Dit zijn jongeren die niet waren gaan roken als ze niet eerst waren gaan vaperen!

De mythe dat vaperen 'gezonder' is dan roken en dat de ingeademde damp ongevaarlijke waterdamp met een smaakje is, blijkt hardnekkig. Zowel kinderen als veel ouders en docenten hebben vaak geen idee van de schadelijkheid van het product. En voordat een ouder zich erin verdiept heeft, kan het kind al nicotineverslaafd zijn. Om dit niet langer met lede ogen aan te zien, besloten Danielle Cohen (Patholoog LUMC) en ik vorig jaar om actie te ondernemen. We wilden niet langer wachten tot deze nieuwe generatie als nieuwe patiënten de gezondheidszorg zou binnenstromen.

Uit een enquête onder docenten bleek een grote behoefte aan kennis over vaperen en aan handvatten om deze kennis over te brengen. Wij hebben hier gehoor aan gegeven door samen met het onderwijsdeskundig ontwerp bureau Wahoe¹ een lespakket over vaperen te ontwikkelen. We financierden dit door bij een beursaanvraag² voor een onderzoek naar de rol van liquid biopsy op bronchoalveolaire lavage-materiaal, óók een gedeelte te reserveren voor preventie. Een kans die wellicht veel vaker benut kan (of zou moeten?) worden bij beursaanvragen voor onderzoek naar roken-gerelateerde longziekten.

Vapen#Jouwkeuze werd op 1 oktober gelanceerd en sloot qua timing aan bij de nieuwste campagne van #artsenslaanalarm. We kozen voor een website waar docenten een volledig gratis

lespakket kunnen downloaden om zelf in de klas te gebruiken, met als optionele toevoeging de mogelijkheid tot het aanvragen van een gastles van een arts.

Na mijn eerste les (2 weken na de lancering) plaatste ik een foto hiervan op LinkedIn. Ik wist niet dat je viraal kon gaan op LinkedIn, maar het gebeurde! Binnen 2 weken ontving het bericht meer dan 15.000 reacties en meer dan 1 miljoen views. Er werden 3.000 lespakketten gedownload en ruim 200 artsen meldden zich aan voor ongeveer 350 gastlessen. Vervolgens klopte zowel RTL Nieuws als NOS aan onze deur. Op 31 oktober 2023 beleefden we een van de meest bijzondere werkdagen uit onze carrières, waarbij we vanaf het ontbijtnieuws bij RTL tot aan het jeugdjournaal en het NOS 8 uur journaal voortdurend in het nieuws waren.

De overweldigende interesse geeft naar ons idee aan hoe hoog de nood is. Docenten, ouders en artsen zitten met de handen in het haar vanwege tieners die massaal verslaafd raken. Terwijl de overheid de e-sigaret geleidelijk wil 'uitfaseren', worden iedere stap en elke maatregel door de tabaksindustrie met rechtzaken aangevochten en vertraagd. De nieuwste rechtszaak betreft het verbod op smaakjes dat op 1 januari in moet gaan, waarbij British American Tobacco de wetenschappelijke onderbouwing van het smaakverbod voor e-sigaretten in twijfel trekt, en een kort geding heeft aangespannen.

We realiseren ons goed dat ons lespakket geen eindoplossing is. Maar dat wij artsen massaal verschijnen in onze witte jassen in klaslokalen door heel Nederland, wordt gezien. Door ons uit te spreken, creëren we een grotere publieke verontwaardiging, en hopelijk op termijn een grotere politieke 'sense of urgency'. Een aanzienlijk aantal (kinder)longartsen is u al voorgegaan en gaf een gastles op een school ergens in Nederland. Wilt u ook een gastles geven? Meld u aan via www.vapenjouwkeuze.nl.

Frank Borm

¹ Voor meer informatie over Wahoe, ga naar www.wahoe.nl

² Team Westland Samen tegen Kanker